

JAVASLAT

Dr. Szalai Tibor geológus munkássága

a Pomázi Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Ozorai Magdolna

Kelt: Pomáz, 2023. december 11.

a javaslattevő aláírása:

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve, címe:

Pomáz Barátai Társaság 2013 Pomáz, Luppá Vidor utca 2.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: *Ozorai Magdolna*

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: ***Dr. Szalai Tibor (1900—1980) –
geológus munkássága***

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: (csak egy jelölhető)

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
-

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: *Pomáz*

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
-

a javaslattevő aláírása:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Dr. Szalai Tibor (1900—1980) – geológus munkássága

Dr. Szalai Tibor a Magyar. Áll. Földtani Intézet volt igazgatója, egyetemi magántanár, a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa, a Magyarhoni Földtani Társulat tiszteleti tagja volt.

Némely Pomázhoz kötődő család több magas ívű életpályával rendelkező családtagot vallhat magáénak. Ilyen volt Szalai (Szládek) Vilmos MÁV főfelügyelő családja is, akiknek élete 1906-tól kötődik Pomázhoz, de apósa Osztoluczky Pál már 1876-ban a Pomázhoz is kötődő Teleki család intézője volt, Az ő lányuk Osztoluczky Ilona volt Szalai Tibor édesanyja.

Szalai Tibor még Pozsonyban született, de gyermek és ifjúkora már sok baráttal – köztük a neves festő Bölcskei Ferencsel – Pomázhoz kötődik. A család hat gyermeke közül ő volt az első, aki a felnőtt kort is megélhette. Másik két testvére közül Szilárdfyne Szalai Margit volt, aki iparművész lett. Az ő kiemelkedő életpályájáról már írtunk az Értéktárban. Unokaöccsei dr Szilárdfy Zoltán művészettörténész és Pomáz polihistora, a mesterjelölt sakkozó Szilárdfy Gyula volt. Valamennyien a Dózsa György utcai házban nőttek fel.

Dr. Szalai Tibor 1900. november 13-án született Pozsonyban, 1919-ben érettségizett Pécsen, 1924-ben szerzett doktori fokozatot földtan, ásványközvetan és vegytan tárgyakból a Budapesti Tudományegyetemen. 1925-ben kötött házasságot Strobentz Ilonával.

Első munkahelye a Magyar Nemzeti Múzeum Ásvány- és őslénytára volt. Munkássága első felében a paleontológus kap szerepet. Főleg a harmadidőszak élővilágával foglalkozik, de leírásaiban mindegyre szerepet kap a környezet élete, a földfelszín változásai. Kedvenc témája kapcsolatot keresni a szerves élet fejlődése és a szerves világ élete, a földkéreg alakváltozásai között.

Tudományos fejlődésében döntő jelentőségű esemény az, hogy hároméves időtartamra (1928 — 1931) felvételt nyer a bécsi Collegium Hungaricumba. Itt párhuzamosan hallgathatja O. ABEL-t, a paleobiológia atyját és L. KOBER-t a tektonikust. Mindkét szakterületén megerősödve egymás után jelennek meg tanulmányai idehaza és Bécsben. Legfontosabb a paleontológia terén a „Bionomische und methodologisch systematische Untersuchungen anrezenten und fossilen Testudinaten” (Bécs, 1930). A kettős témát egyesítő jelentős tanulmány 1936-ban Berlinben jelent meg: „Der Einfluss der Gebirgsbildung auf die Evolution des Lebens.”

1938-ban a debreceni tudományegyetemen magántanári habilitációt szerez földszerkezettanból.

1958-ban jelenik meg a Geotektonische Synthese der Karpaten; 1961-ben a Die Tisia und das Zwischengebirge des Karpaten- Beckens; 1966-ban az Aufbau und Tektonik des Ostalpin — und Karpaten Blockes, mindhárom Budapesten. olyan időben, amelyben a tektonika világviszonylatban hatalmas fordulóponthoz ért. A geofizika újabb és újabb megfigyelésekkel jelentkezik, a fizika és mechanika törvényei létjogosultságot nyernek a geomechanikában és megszületik a földfelszín alakulásának új modellje a lemeztektonika.

a javaslattevő aláírása:

Sokat tett a Magyarhoni Földtani Társulat Általános Földtani Szakosztályának életre hívásában (1969), amelynek elnöke, s kiadványának szerk.-je volt. Nemcsak szervez, hanem előad, vitatkozik, teljes szívvel és lendülettel éli a példaadó tudós életét. Súlyt helyez rá, hogy minden felvetett tudományos kérdésben leszögezze a maga véleményét. Hivatali pályája gyorsan ívelt felfelé.

A Nemzeti Múzeumban töltött évei után 1939-ben beosztást kap a Földtani Intézetben; ott 1944-ben főgeológus, 1945-ben igazgatóhelyettes, 1946 —1950-ig igazgató. Jelentős szerepe volt többek között a háború után a hazai urán- és báriumércsek kutatásának kezdeményezésében. (A Földtani Intézetben munkatársak voltak a 30-as évektől dr. Majzon Lászlóval, akinek a Tregele családba nőülésével később szintén volt kötődése Pomázhoz és aki szintén magasívű pályát futott be a geológia területén.)

Az Intézet anyagának megvédése és az újjáépítés megindítása terén kimagasló érdemei vannak, amit a kormányzat 1950-ben a Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozatával ismer el.

Az Intézet új feladatainak kialakításán alapos szaktudással munkálkodik, de javaslatai nem találnak megfelelő visszhangra, s hiányzik a tudományos életben az a háttér, amelyre támaszkodhatna.

Lemond az igazgatói állásról, és főgeológusi beosztást vállal a Dorogi Szénbányászati Trösztnél, majd a Tokodi Mélyfűró Vállalatnál. 1956 1964 között az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet tanácsadója, innen megy nyugdíjba.

Rövid ideig szakértő a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézetben, majd 1968-ban, mint nyugdíjas, újra a Magyar Állami Földtani Intézet szolgálatába lép. Magyarország 500 000-es tektonikai térképszerkesztő bizottságának munkálataiban vesz tevékeny részt.

Érdemeire tekintettel a Magyarhoni Földtani Társulat 1978-ban tiszteleti tagjává avatja. Utolsó jelentős munkája a Brockhaus Verlag kiadásában megjelent nagy összefoglaló mű magyarra fordításának szervezése, szerkesztése. Die Entwicklungsgeschichte der Erde több fejezetét maga fordította, néhány fejezetet a hazai viszonyok ismertetésével kiegészített.

Dr. Szalai Tibor és felesége humanista elveiből adódó emberi helytállására jellemző, hogy az 1943 —1944-es vészterhes, nehéz időszakban életük kockáztatásával üldözötteknek és holland katonatiszteknek nyújtottak segítséget. Hősiességüket posztumusz módon W. F. van Eeketen, Hollandia hadügyminisztere az egyik legmagasabb holland kitüntetéssel ismerte el.

Dr. Szalai Tibor 1980 szeptember 29-én tért meg Teremtőjéhez. Végső nyughelye a Kerepesi temetőben található.

a javaslattevő aláírása:

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Dr. Szalai Tibor pomázi származású geológus a Magyar Állami Földtani Intézet volt igazgatója, egyetemi magántanár, a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa, a Magyarhoni Földtani Társulat tiszteleti tagja volt.

Geológusi pályáját, munkásságát számos szakmai publikáció fémjelzi. Szakmai és emberi helytállása nehéz történelmi időkben is példaértékű volt. Tudományos munkássága, élethosszig tartó kutatási készsége példakép lehet a ma emberének is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források stb.)

Források:

- *Magyar életrajzi lexikon*
- *Földtani Közlöny, 1971 (101. évfolyam, 1-4. szám)1971 / 4. szám*
- *Földtani Közlöny, 1924 (54. évfolyam, 1-12. szám)1924-01-01 / 1-12. szám*
- *Földtani Közlöny, 1925 (55. évfolyam, 1-12. szám)1925-01-01 / 1-12. szám*
- *Magyarság, 1926. január (7. évfolyam, 1-25. szám)1926-01-31 / 25. szám*
- *Magyarság, 1926. június (7. évfolyam, 121-144. szám)1926-06-27 / 143. szám*
- *Ujság, 1930. július (6. évfolyam, 146-172. szám)1930-07-13 / 157. szám*
- *Debreceni Szemle, 1931 (5. évfolyam, 1-10. szám) 1931 / 8. szám / Szalai Tibor: Föld- és életfejlődéstörténeti képek a múzeumban*
- *Soós Lajos, Csiki Ernő (szerk.): Állattani Közlemények 29. (1932)1932 / 3–4. füzet / Szakosztályunk ülései*
- *Debreceni Szemle, 1932 (6. évfolyam, 1-12. szám)1932 / 8. szám / Szalai Tibor: A geológus Goethe*
- *Debreceni Szemle, 1933 (7. évfolyam, 1-12. szám)1933 / 8. szám / Szalai Tibor: Paleobiológiai vizsgálatok*
- *Búvár, 1936 (2. évfolyam, 1-12. szám)1936-11-01 / 11. szám*
- *Magyar Nemzet, 1939. február (2. évfolyam, 26-48. szám)1939-02-23 / 44. szám*
- *Földtani Közlöny, 1940 (70. évfolyam, 1-12. szám)1940-04-01 / 4-6. szám*
- *A Szent István Akadémia Értesítője, 1942 (27. évfolyam) III. Társulati ügyek*
- *Magyarország tiszti cím- és névtára - 49. évfolyam, 1942.M. kir. földművelésügyi minisztérium*
- *Földtani Közlöny, 1947 (77. évfolyam, 1-12. szám)1947-01-01 / 1-12. szám*
- *Földtani Közlöny, 1947 (77. évfolyam, 1-12. szám)1947-01-01 / 1-12. szám*
- *Bányászati és Kohászati Lapok, 1947 (2. évfolyam, 1-12. szám)1947-03-15 / 3. szám*
- *Demokrácia, 1947. január-június (6. évfolyam, 1-26. szám)1947-06-22 / 25. szám*
- *Magyar Jövő, 1947. július (46. évfolyam, 128-149. szám)1947-07-29 / 147. szám*
- *Kis Ujság, 1947. szeptember (1. évfolyam, 57-80. szám)1947-09-02 / 57. szám*
- *Kis Ujság, 1947. november (1. évfolyam, 108-132. szám)1947-11-01 / 108. szám*
- *Bányászati és Kohászati Lapok, 1948 (3. évfolyam, 1-12. szám)1948-01-15 / 1. szám*
- *Bányászati és Kohászati Lapok, 1948 (3. évfolyam, 1-12. szám)1948-07-15 / 7. szám*
- *Földtani Közlöny, 1949 (79. évfolyam, 1-12. szám)1949-05-01 / 5-8. szám*
- *Hidrológiai Közlöny 1951 (31. évfolyam) Szalai Tibor: Vitális István*
- *Hidrológiai Közlöny 1952 (32. évfolyam)1-2. szám / Jegyzőkönyv a Magyar Hidrológiai Társaság 1950. szeptember hó 29., 30. és október hó 1-én tartott Balatoni Kongressz*
- *Szabad Nép, 1955. augusztus (13. évfolyam, 211-240. szám)1955-08-14 / 224. szám*
- *Néplap, 1955. augusztus (12. évfolyam, 180-204. szám)1955-08-16 / 192. szám*
- *Bányászati Lapok, 1957 (90. évfolyam, 1-12. szám)1957-04-01 / 4-5. szám*
- *Bányászati Lapok, 1959 (92. évfolyam, 1-12. szám)1959-10-01 / 10. szám*
- *Bányászati Lapok, 1960 (93. évfolyam, 1-12. szám)1960-06-01 / 6. szám*
- *Értekezések / Szalai Tibor dr.: A Tisia és a Pannonikum belsőhegysége*
- *Magyar Nemzet, 1969. augusztus (25. évfolyam, 177-202. szám)1969-08-31 / 202. szám*

a javaslattevő aláírása:

- *Hidrológiai tájékoztató, 1969 június Dr. Cziráky József: Megalakult a Magyar Hidrológiai Társaság*
- *Földtani Közlöny, 1970 (100. évfolyam, 1-4. szám)1970 / 1. szám*
- *Földtani Közlöny, 1970 (100. évfolyam, 1-4. szám)1970 / 3. szám*
- *Földtani Közlöny, 1971 (101. évfolyam, 1-4. szám)1971 / 4. szám*
- *Földtani Közlöny, 1972 (102. évfolyam, 1-4. szám)1972 / 3-4. szám*
- *Földtani Közlöny, 1972 (102. évfolyam, 1-4. szám)1972 / 3-4. szám*
- *Földtani Közlöny, 1973 (103. évfolyam, 1-4. szám)1973 / 3-4. szám*
- *Földtani Közlöny, 1974 (104. évfolyam, 1-4. szám)1974 / 2. szám*
- *Földtani Közlöny, 1974 (104. évfolyam, 1-4. szám)1974 / 4. szám*
- *Magyar Nemzet, 1975. május (31. évfolyam, 101-126. szám)1975-05-21 / 117. szám*
- *Magyar Nemzet, 1975. október (31. évfolyam, 230-256. szám)1975-10-24 / 250. szám*
- *Esti Hírlap, 1975. november (20. évfolyam, 257-280. szám)1975-11-13 / 266. szám*
- *Magyar Nemzet, 1976. április (32. évfolyam, 78-102. szám)1976-04-30 / 102. szám*
- *Természet Világa, 1976 (107. évfolyam, 1-12. szám)1976-11-01 / 11. szám*
- *Földrajzi értesítő, 1976Irodalom / Szalai Tibor (szerk.): A Föld és fejlődéstörténete (dr. Bendefy László)*
- *Földtani Közlöny, 1976 (106. évfolyam, 1-4. szám, Supplementum)1976 / 1. szám*
- *Földtani Közlöny, 1976 (106. évfolyam, 1-4. szám, Supplementum)1976 / 2. szám*
- *Földtani Közlöny, 1977 (107. évfolyam, 1-4. szám)1977 / 3-4. szám*
- *Magyar Tudomány – A MTA Értesítője, 1978 (85. kötet = Új folyam 23. kötet)1978 / 1. sz. / Az atomenergia hazai hasznosításának tudományos műszaki kérdései / Szalai Sándor: Az atomenergia-termelés sajátos nyersanyag szükséglete*
- *Földtani Közlöny, 1978 (108. évfolyam, 1-4. szám)1978 / 3. szám*
- *Magyar Nemzet, 1980. október (36. évfolyam, 230-256. szám)1980-10-12 / 240. szám*
- *Magyar Nemzet, 1983. július (46. évfolyam, 154-180. szám)1983-07-26 / 175. szám*
- *Reformátusok Lapja, 1983 (27. évfolyam, 1-53. szám)1983-09-25 / 39. szám*
- *Földtani Közlöny, 1988 (118. évfolyam, 1-4. szám)1988 / 4. szám*
- *Természet Világa, 1994 (125. évfolyam, 1-12. szám)1994-09-01 / 9. szám*
- *Géczy Barnabás: A magyarországi őslénytan története, Akadémiai székfoglaló, 1994. február 7 - Értékezések, emlékezések 116. (Budapest, 1995)*
- *Dr. SZilárdfy Zoltán: Családtörténeti FÉNYképek*

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe (ha van):

.....

Kelt: Pomáz, 2023. december 11.

a javaslattevő aláírása:

III. KÖTELEZŐ MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Fényképek

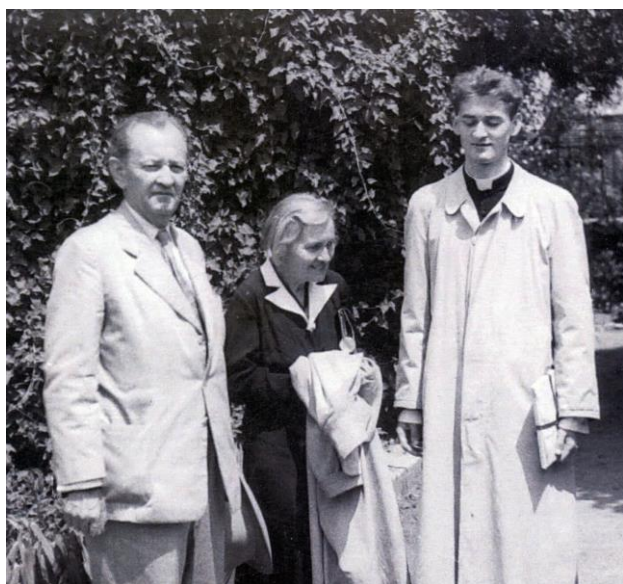
Dr. Szalai Tibor
geológus,
múzeumi őr

Szalai Tibor 1936

*kép forrása: Búvár, 1936 (2. évfolyam,
1-12. szám)1936-11-01 / 11. szám*

*A gyermekkor színhelye a pomázi szülői ház Pomázon a
Dózsa György utcában*

*A három jeles ember egy képen: Szalai Tibor,
Szilárdfyné Szalai Margit, Szilárdfy Zoltán (1961)*

Dr Szalai Tibor – geológus (1975)

a javaslattevő aláírása:

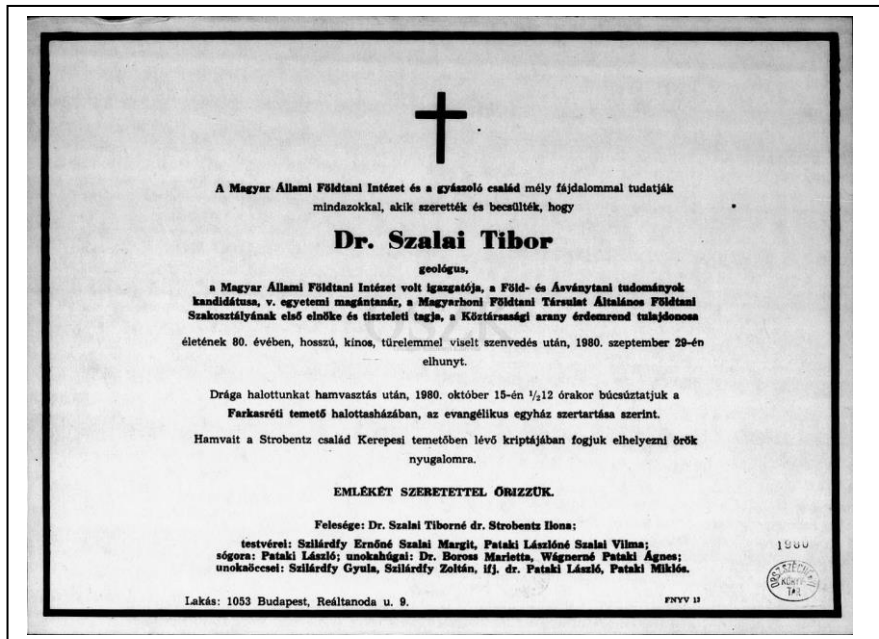

1988. június 29-én a Földtani Intézet könyvtárában ünnepélyesen elhelyezték dr. Szalai Tibornak, az intézet volt igazgatójának portréját, Dobos Lajos festőművész alkotását. Az ünnepségen jelen volt Tina J. C. Ferringa asszony, a Holland Királyság magyarországi nagykövete, Morvai Gusztáv, a Központi Földtani Hivatal elnökhelyettese, valamint megjelentek Szalai Tibor hozzátartozói, egykori munkatársai és tisztelői is. Az ünnepi alkalomra a könyvtár és a tudománytörténeti gyűjtemény munkatársai emlékkiállításon mutatták be a jeles geológus munkásságát.

Dr. Szalai Tibor és felesége humanista elveiből adódó emberi helytállására jellemző, hogy az 1943 —1944-es vészterhes, nehéz időszakban életük kockáztatásával üldözötteknek és holland katonatiszteknek nyújtottak segítséget. Hősiességüket posztumusz módon W. F. van Eeketen, Hollandia hadügyminisztere az egyik legmagasabb holland kitüntetéssel ismerte el.

Dr Szalai Tibor és felesége dr Strobenz Ilona végső nyughelye a kerepesi temetőben

a javaslattevő aláírása:

3 sz. melléklet: - Hungarikum törvénynek való megfeleltetés

Dr. Szalai Tibor a Magy. Áll. Földtani Intézet volt igazgatója, egyetemi magántanár, a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa, a Magyarhoni Földtani Társulat tiszteleti tagja volt. Munkásságát számos geológiai publikáció fémjelzi. Mind szakmai életútja, mind humanista értékeket felmutató életútja példaértékű.

A fenti melléleteket csatoltam:

Név	Típus	Méret
 Szüloi_haz_DozaGy_utcaban.jpg	JPG fájl	3 213 KB
 Szalai_testvérek_SziardfyZoltan1961.jpg	JPG fájl	423 KB
 Szalai Tibor_sírja.jpg	JPG fájl	2 279 KB
 Szalai Tibor_gyaszjelentés.jpg	JPG fájl	218 KB
 Holland kitüntetés.jpg	JPG fájl	101 KB
 Dr_Szalai Tibor1975.jpg	JPG fájl	46 KB
 Dr_Szalai Tibor_portré.jpg	JPG fájl	114 KB
 Dr_Szalai Tibor_1936.jpg	JPG fájl	34 KB

Kelt: Pomáz, 2023. december 11.

a javaslattevő aláírása:

3. sz. melléklet az Pomázi Települési Értéktárba való javaslattételhez:

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT*

Alulírott hozzájárulok, hogy az általam készített és lentebb felsorolt a

„Dr. Szalai Tibor geológus munkássága”

című települési értéktárba való javaslattételhez, illetve a fentebb *csatolt dokumentumokat és fényképeket* a **Pomázi Települési Értéktár Bizottság**, (valamint a Pest Megyei Értéktár vagy ahhoz kapcsolódó intézmény, szervezet) korlátlanul, bármikor térítés- és díjmentesen felhasználhassa, nyilvánossá tegye a helyi értékek adminisztrációja, archiválása, dokumentálása és népszerűsítése céljából.

Kelt: Pomáz, 2023. december 11.

** A hozzájáruló nyilatkozat nem visszavonható!*

a javaslattéveő aláírása:

